företagarna

Klimat- och näringslivsdepartementet
Rättssekretariat 1
Emma Blom

Stockholm	Vår referens	Dnr
2026-11-10	André Nilsson	KN2026/01561

Remissyttrande

Remiss av promemorian *Ett nytt system för miljösanktionsavgifter*

Företagarna har beretts möjlighet att avge remissyttrande om den aktuella promemorian. Här följer våra synpunkter.

Sammanfattning av förslagen

Promemorian *Ett nytt system för miljösanktionsavgifter* föreslår förändringar i miljöbalken och en ny förordning om miljösanktionsavgifter. Syftet är att anpassa det svenska sanktionssystemet till EU-rättsliga krav på administrativa ekonomiska sanktioner och samtidigt skapa ett sammanhållet nationellt system.

Dagens beloppsbestämda miljösanktionsavgifter föreslås behållas som fasta avgifter och kompletteras med rörliga avgifter. De rörliga avgifterna ska bestämmas i det enskilda fallet inom ett angivet beloppsspann. Vid bedömningen ska hänsyn tas till bland annat överträdelsens karaktär, varaktighet och omfattning, miljö- och hälsorisker, om överträdelsen skett med uppsåt eller av oaktsamhet, den ansvariges finansiella ställning och eventuell vinst från överträdelsen. Den föreslagna huvudramen för rörliga avgifter är 5 000 kronor till 5 miljoner kronor.

Promemorian föreslår miljösanktionsavgifter för vissa överträdelser av EU-förordningarna om minskade metanutsläpp, f-gaser, ozonnedbrytande ämnen och ekodesign. Både fasta och rörliga avgifter föreslås bygga på strikt ansvar, vilket innebär att avgift kan tas ut även om överträdelsen inte har begåtts med uppsåt eller av oaktsamhet.

Författningarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2027.

Företagarnas synpunkter

Företagarna ser fördelar med ett sammanhållet system med fasta och rörliga miljösanktionsavgifter, men avstyrker att avgifterna ska bygga på strikt ansvar. Företag som följer reglerna ska inte missgynnas i konkurrensen med aktörer som skaffar sig ekonomiska fördelar genom regelöverträdelser. Samtidigt måste sanktionerna vara proportionerliga och förutsebara. För att en miljösanktionsavgift ska få tas ut bör uppsåt eller grov oaktsamhet kunna påvisas. Den lägsta nivån för samtliga rörliga avgifter bör vara noll kronor.

Företagarna ser fördelar med att reglerna samlas och blir lättare att överblicka. Rörliga avgifter kan ge utrymme att bättre anpassa sanktionen till överträdelsens allvar och företagets ekonomiska förutsättningar.

Proportionella belopp för små företag

Den föreslagna huvudramen för rörliga miljösanktionsavgifter är 5 000 kronor till 5 miljoner kronor. För varje överträdelse ska ett särskilt beloppsspann anges. Att höga avgifter kan behövas för allvarliga överträdelser av ekonomiskt starka aktörer innebär inte att höga minimibelopp är lämpliga för alla företag. En avgift som är begränsad för ett stort företag kan få oproportionerliga konsekvenser för ett litet företags likviditet och fortsatta verksamhet. Företagarna avstyrker de föreslagna miniminivåerna för rörliga miljösanktionsavgifter och förordar att den lägsta nivån för samtliga rörliga avgifter ska vara noll kronor. Avgiften måste kunna anpassas till företagets betalningsförmåga, överträdelsens karaktär och om åtgärder vidtagits för att åtgärda överträdelsen.

För bristande läckagekontroll av f-gasutrustning föreslås exempelvis en rörlig avgift på 20 000 till 80 000 kronor. Företagarna avstyrker den föreslagna miniminivån. En kortvarig försening av en kontroll bör inte som utgångspunkt mötas av samma lägsta belopp som en helt utebliven kontroll. Även här bör den lägsta nivån vara noll kronor.

Även de föreslagna ekodesignavgifterna behöver prövas närmare från ett småföretagsperspektiv. Det är positivt att vissa fasta avgifter differentieras efter företagens ekonomiska storlek. Samtidigt föreslås en miniminivå på 50 000 kronor för överträdelser av ekodesignkrav, trots den stora variation av krav, produkter och företag som promemorian beskriver.

Krav på uppsåt eller grov oaktsamhet
Avgifterna föreslås bygga på strikt ansvar och ska alltså kunna tas ut även utan uppsåt eller oaktsamhet. Samtidigt ska en avgift sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ringa eller ursäktlig, eller om det annars skulle vara oskäligt att ta ut avgiften.

Företagarna avstyrker förslaget om strikt ansvar. För att en miljösanktionsavgift ska få tas ut bör uppsåt eller grov oaktsamhet kunna påvisas. Möjligheten till nedsättning är inte ett tillräckligt skydd mot oproportionerliga avgifter och kan inte ersätta ett sådant krav. Företagarna tillstyrker förslaget om nedsättning som en ytterligare möjlighet att beakta omständigheterna i det enskilda fallet.

Vägledningen bör tydliggöra att exempelvis kortvariga administrativa förseningar, sjukdom, omständigheter utanför företagets kontroll och åtgärder för att förebygga en överträdelse ska som presumtion leda till nedsättning av avgiften. Företagets självmant vidtagna rättelse och skadebegränsande åtgärder bör ges tydligt genomslag.

Vinst bör inte räknas dubbelt
Promemorian föreslår att en rörlig miljösanktionsavgift minst ska motsvara den vinst som överträdelsen har medfört, om vinsten går att fastställa. För vissa överträdelser inom metanområdet föreslås dessutom en separat sanktion om återföring av vinst. Promemorian anger att företag därmed kan bli föremål för båda sanktionerna.

Företagarna delar utgångspunkten att regelöverträdelser inte ska löna sig. Förhållandet mellan sanktionerna måste dock klargöras. Samma ekonomiska fördel bör inte räknas fullt ut både när miljösanktionsavgiften bestäms och vid separat återföring av vinst.

Det behövs också tydliga principer för beräkningen av undvikna kostnader. Om en åtgärd har senarelagts men därefter genomförts är det inte självklart att hela åtgärdskostnaden utgör en ekonomisk fördel. Myndigheten bör redovisa beräkningen, dess antaganden och hur sanktionerna samordnas.

Samordnad handläggning utan dubbla kostnader
När tillsynen bedrivs av en kommunal nämnd föreslås länsstyrelsen besluta om rörliga miljösanktionsavgifter. Kommunen ska överlämna ärendet med ett eget yttrande. Länsstyrelsen föreslås få ta ut 800 kronor för varje hel timmes handläggningstid. Kommunens arbete med överlämnandet ska enligt promemorian finansieras genom tillsynsavgiften.

Företagarna avstyrker den föreslagna timavgiften för länsstyrelsens tillkommande prövning av överlämnade sanktionsärenden. Den nya statliga prövningsfunktionen bör finansieras genom anslag.

Om avgiftsfinansiering ändå införs måste det finnas tydliga begränsningar som förhindrar dubbeldebitering. Företag bör inte belastas med kostnader för myndigheternas kompetensuppbyggnad eller ineffektiva överlämnanden.

Viktigt att vägledning finns på plats i god tid och att konsekvensanalysen fördjupas
Författningarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2027. Promemorian bedömer att särskilda informationsinsatser inte behövs. Företagarna delar inte den bedömningen. Ansvariga myndigheter bör få ett tydligt och resurssatt uppdrag att ta fram gemensam, praktisk och branschanpassad vägledning i god tid före ikraftträdandet. Den bör omfatta checklistor, beräkningsexempel, nedsättningsgrunder, ansvarsfördelning och övergångsfrågor. Det måste också vara tydligt när underliggande skyldigheter börjar gälla och därmed kan ligga till grund för en sanktion.

Vi noterar att konsekvensanalysen avseende företag inte är tillräckligt omfattande för att fylla sitt syfte. Det redovisas exempelvis inte hur mycket totala sanktionsavgifter som tas ut idag och hur det beräknas förändras. Dessa siffror redovisas inte heller, vad vi känner till, offentligt på en lättillgänglig plats så att det är möjligt att bedöma om proportionaliteten. En konsekvensanalys som fyller sina mål bör besvara dessa frågor och visa konkret vilka kostnadsförändringar dessa förslag får som helhet i några typexempel på småföretag, när konsekvenserna av alla förslagen tas i beaktande.

Vi noterar att promemorian *En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem,* SOU 2025:14, som berör samma område handläggs parallellt. Det är viktigt att ni säkerställer att eventuella förändringar samordnas i tid vad gäller ikraftträdande.

Slutligen bör regeringen redan nu tidsätta uppföljningen av reformen, i stället för att lämna tidpunkten öppen som i promemorian. Företagarna föreslår en första uppföljning senast två år efter ikraftträdandet. Den bör särskilt belysa avgiftsnivåer för små företag, användningen av nedsättning, skillnader i tillämpning, handläggningstider och företagens samlade kostnader.

André Nilsson
Näringspolitisk expert
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna